

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ГАЛУЗЕВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ

Шолпан М. Ю.

здобувач вищої освіти другого (магістерського рівня)

спеціальності 081 – Право

факультету права та економіки

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Питання галузевої класифікації системи права, відносяться до актуальних та затребуваних напрямів наукових розробок в сучасній юриспруденції.

Ключовими та основоположними критеріями галузевої класифікації є предмет і метод правового регулювання, вони достатньо розкриті в науковій літературі, адже їх базовість для системи права беззаперечна.

Ми повністю підтримуємо думку більшості науковців про невід'ємність предмета та методу правового регулювання як засад побудови системи права, а також як критеріїв виявлення структури системи права (хоча повністю змалювати всю систему права тільки за допомогою цих критеріїв неможливо). Тому вважаємо за потрібне окреслити власне бачення предмета та методу правового регулювання.

П. М. Рабінович серед властивостей предмета правового регулювання називає: вольовий характер суспільних відносин; здатність суспільних відносин бути об'єктом зовнішнього контролю; істотне значення суспільних відносин для функціонування та розвитку держави [1, с. 106].

У зв'язку з нещодавніми розробками академіка М. В. Цвіка пропонуємо доповнити наданий список властивостей предмета правового регулювання ознакою повторюваності суспільних відносин. Причому, Цвік М. В. зауважує, що «в основі права перебувають саме позитивна і негативна повторюваність, залишаючи поза сферою правового регулювання повторювані суспільні відносини, що мають нейтральний для права характер» [3, с. 23].

Також серед властивостей предмета правового регулювання можна назвати широту такого предмета, відповідну соціальну значущість, знаходження цього предмета на перетині інтересів більшості суб'єктів, зокрема, держави, особи і суспільства.

Через складність та багатоаспектність суспільних відносин, що регулюються правом, предмет правового регулювання також є складною категорією. Тому при застосуванні предмета правового регулювання для з'ясування структури системи права необхідно окрім визначення, меж та

правової природи враховувати й інші його аспекти. Так, ми вважаємо, що необхідно обов'язково звертати увагу і на інші аспекти, наприклад, розглядати не тільки коло, а й характер відносин, враховувати структуру та види предмета правового регулювання.

Предмет правового регулювання юридичної норми, правового інституту, галузі права та всієї системи юридичних норм (тобто права в цілому) – не тотожні поняття. У зв'язку з цим розрізняють загальні, родові, видові і безпосередні предмети правового регулювання.

Загальним предметом правового регулювання є вся сукупність суспільних відносин, які одержали відображення в діючому праві, тобто всі врегульовані правом відносини.

Родовим, видовим і безпосереднім предметами правового регулювання варто вважати відповідно відносини, регульовані галуззю права, правовим інститутом і окремою юридичною нормою.

Ми повністю підтримуємо чотириелементний склад предмета правового регулювання, який на сьогодні превалює серед інших наукових думок та згідно з яким в структуру цього предмета входять наступні елементи:

- 1) суб'єкти (індивідуальні та колективні);
- 2) зміст правовідносин – поведінка, поступки, дії суб'єктів;
- 3) об'єкти (предмети, явища) оточуючого світу, з приводу яких люди вступають в відносини і до яких виявляють свій інтерес;
- 4) соціальні факти (події, обставини), що є безпосередніми причинами виникнення та припинення відповідних відносин [2, с. 62].

Кожна галузь при народженні обов'язково проявляє своєрідність, неповторність унікальність правового регулювання, а інакше вона просто не народилася б. Завдання науковців (як теоретиків, так і дослідників галузевих наук) в цьому випадку виявити такі закономірності, особливі риси, акценти галузі (зокрема і акцент предмета правового регулювання галузі права), що в подальшому допоможе чіткості наукової і нормотворчої діяльності та стане в нагоді в правореалізаційній практиці.

Саме категорія галузевого режиму може, на нашу думку, стати тією категорією, в межах якої і можна буде проводити такий вибір. Це своєрідний паспорт галузі, і кожен може знайти в ньому інформацію, потрібну для кожного конкретного випадку.

Тому, ще раз наголосимо, що предмет і метод повністю виконують роль критеріїв виявлення побудови системи права. Хоча використовувати їх необхідно з урахуванням багатьох аспектів, особливостей і разом з іншими характеристиками галузі права залежно від мети дослідження структури системи права та наявної інформації, тобто в залежності від тієї конкретної задачі, що стоїть перед науковцем.

Зрозумілі намагання вчених уніфікувати і виробити єдині критерії, за допомогою яких можна було б з'ясувати і пояснити всі основні

структурні особливості системи права, але, нажаль поки що це здається неможливим.

Література:

1. Рабінович П. Соціальне право: деякі питання загальної теорії. *Право України*. 2003. № 1. С.104-107.
2. Теорія держави і права : навч. посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков, В. П. Пастухов та ін. За заг. ред. В. В. Копейчикова. К. : Юрінформ, 1995. 190 с.
3. Цвік М. Праворозуміння (значення повторюваності суспільних відносин для його дослідження). *Право України*. 2010. № 4. С. 22-27.